

Therese Leinonen

FINLANDSSVENSKARS UPPFATTNINGAR OCH ÅSIKTER OM SPRÅKLIG VARIATION – EN WEBBENKÄT

Abstract

The paper reports the results of a web survey that was conducted in order to study the perceptions of and attitudes toward dialectal variation of Swedish-speaking Finns. In the first part of the survey, the participants were asked to give labels to varieties of Finland-Swedish that they have come into contact with. In the second part, attitudes toward three of the self-reported varieties were elicited. The label-naming task was analyzed by means of common linguistic elements, e.g. the use of the word *dialekt* ‘dialect’, and the geographic distribution and coverage of the varieties. The results show that participants from southern parts of Finland tend to use labels covering larger geographic regions for their own variety, while participants from the region Ostrobothnia in western Finland use village names to a higher extent. The participants largely agree that a Finland-Swedish standard language exists; however, they seem to lack a common, unambiguous label. The attitudes were analyzed by means of attitudinal dimensions. The warmth dimension came out the strongest, which is in line with research showing that warmth judgments are primary in human cognition. In the Finnish context, the extraversion–introversion dimension also seems to be perceived as particularly important. People in the capital area receive negative evaluations in the warmth dimension and positive evaluations in the competence dimension from participants outside this area. In contrast, participants from the capital area gave positive warmth evaluations to speakers from other regions.

1. Inledning

Inom folklingvistiken studeras icke-språkvetares uppfattningar och åsikter om språklig variation (Niedzielski & Preston 2003). Det kan handla om vilken typ av språkliga fenomen lekmän uppfattar, hur detaljerade dessa uppfattningar är och hur väl de stämmer överens med språkvetares klassificeringar. Vidare kan det handla om i hur stor utsträckning lekmän har kontroll över olika språkdrag till exempel vid imitering. Inom folklingvistiken studeras alltså olika typer av språklig medvetenhet. Forskningsfältet var länge försummat inom språkvetenskapen men fick ett uppsving under 1980-talet.

Folklingvistiken har ett nära samband med språklig attitydforskning. Man kan säga att folklingvistiken studerar explicita uppfattningar om språk, medan attitydforskningen utforskar implicita sådana (Preston 2006:526).

Båda fälten bidrar till att belysa kognitiva processer som lyssnare använder för att strukturera information i språksignalen. Språkdrags sociala betydelser har utgjort kärnan i all sociolingvistisk forskning, och har stått i fokus särskilt i den s.k. tredje vågens sociolingvistik (Eckert 2012). Samtidigt är det till stora delar oklart för språkvetare hur de kognitiva processer som styr valet av olika språkvarianter hos språkbrukare fungerar (Campbell-Kibler 2012:761). Språkattityders roll vid språkförändring och huruvida implicita eller explicita attityder är mer avgörande är omtvistat (se t.ex. debatten i *Language in Society* 37/2, 2008, Preston 2006:531 och Kristiansen 2010). Det finns alltså ett stort behov av mer forskning på området.

Social perception och kognition studeras framför allt inom socialpsykologin. De attityder och stereotyper som människor bildar sig om medlemmar av den egna gruppen (ingruppen) och andra grupper (utgrupper) har visat sig följa två huvudsakliga dimensioner, *värme* och *kompetens*, som enligt Fiske, Cuddy & Glick (2007) har uppstått under evolutionärt tryck. Värmedimensionen är enligt dessa forskare den primära och har vid mötet mellan grupper haft funktionen att avgöra den andra gruppens intentioner, dvs. om utgruppen utgör en potentiell samarbetspartner eller ett potentiellt hot. Den uttrycks med positiva adjektiv som *humoristisk*, *trevlig* och negativa som *aggressiv*, *tråkig*, och den har uppstått när grupper har konkurrerat om begränsade resurser. Kompetensdimensionen har å sin sida hjälpt till att avgöra utgruppens kapacitet, dvs. dess förmåga att omsätta sina intentioner. Kompetens uttrycks med positiva adjektiv som *intelligent*, *seriös* och negativa som *enfaldig*, *slö*. Kompetens har visat sig ha ett starkt samband med status, så att grupper med hög status automatiskt upplevs som kompetenta och tvärtom (Fiske, Cuddy & Glick 2007:82). Attityddimensionerna är så robusta att de uppstår även i experimentella situationer: individer som slumpmässigt placeras i en konkurrenssituation kommer att ogilla varandra.

Eftersom både värme- och kompetensdimensionen har både en positiv och en negativ pol kan fyra olika attitydtyper uppstå: grupper kan upplevas som antingen positiva eller negativa på bägge dimensionerna eller som positiva på den ena och negativa på den andra. De sammansatta attitydtyperna (positiv på den ena dimensionen och negativ på den andra) har uppmärksammats särskilt av Fiske et al. (2002 & 2007). Grupper som värderas positivt på värmedimensionen men negativt i fråga om kompetens väcker ofta medlidande (t.ex. sjuka och åldringar), medan avund kan uppstå när en utgrupp upplevs som konkurrerande och kompetent (Fiske et al. 2002:880).

Studiet av attityder mellan grupper i ett samhälle kan avslöja vilken typ av statushierarkier som råder. Status är å sin sida relevant för studiet av

språk och särskilt standardspråk, eftersom talare av standardvarieteter ofta värderas högt i fråga om status och kompetens (Thørgersen & Kristiansen 2006). Inom språkvetenskapen har attityddimensionerna värme och kompetens använts särskilt inom matched guise-paradigmet (Lambert 1960).

Webbenkäten *Många olika slags finlandssvenska* genomfördes som en pilotstudie i projektet *Experimentella bidrag till studiet av språkideologier i Svenskfinland*.¹ Projektets övergripande syften är att studera finlandssvenskars föreställningar om standardspråk och språklig variation. Webbenkäten hade en folklingvistisk inriktning med syfte att dels utforska vilken typ av språkliga varieteter och språklig variation som finlandssvenskar uppfattar, dels vilka attityder som kopplas till dessa.

Ett av syftena var att få veta vilka typer av benämningar finlandssvenskar använder för olika dialekter, stadsspråk och andra varieteter. De benämningar man använder kan avslöja vilken typ av språklig variation man uppfattar samt hur variationen kategoriseras. Dessa frågor behandlas i avsnitt 3 nedan.

För att elicitera attityder till olika varieteter fick deltagarna följdfrågor om några av de varieteter de själva hade nämnt. Följdfrågorna bestod bl.a. av att nämna egenskaper som man förknippar med talare av de olika varieteterna. De egenskaper som nämndes analyseras i form av attityddimensioner i avsnitt 4.

2. Deltagare

Webbenkäten skapades i SurveyGizmo som är en kommersiell produkt för webbundersökningar. SurveyGizmo valdes som verktyg eftersom den visade sig ha stor flexibilitet vid design av enkäter. Applikationen erbjuder ett stort antal olika frågetyper (flerval, öppna frågor, Likertskalor osv.) och dessutom många olika typer av loopar, randomiseringar och logiska strukturer. En av de viktigaste funktionerna för pilotstudien visade sig också vara möjligheten att genom att använda ett skriptspråk lägga in mer avancerade funktioner, bl.a. återanvända deltagarnas egna svar på en tidigare fråga i följdfrågor.

Enkäten lanserades på fredag eftermiddag den 29 november 2013 och avslutades den 2 januari 2014. För att värva deltagare till experimentet postade jag länken till enkäten på min personliga Facebook-sida och från min Twitter-profil.² Jag bad mina Facebook-vänner sprida länken vidare till sina

¹ Projektet är finansierat av Finlands Akademi (beslut 267683) vilket jag är mycket tacksam över.

² Jag anmälde mig till både Facebook och Twitter bara några få veckor innan jag publicerade enkäten, vilket gjorde att antalet Facebook-vänner och följare på Twitter var

vänner. Dessutom fanns det i slutet av själva enkäten möjlighet att rekommendera enkäten via Facebook och Twitter. Bara tre personer följde den länk som postades genom Twitter. Resten av deltagarna deltog genom Facebook.

Nätverksurval är en vanlig typ av icke-slumpmässigt urval, där ett antal basinformanter kontaktas som i sin tur kontaktar ytterligare deltagare i sina nätverk (Norrby & Nilsson 2015). När man använder sig av sociala medier uppstår alltså ett slags nätverksurval. Som forskare har man ändå ingen kontroll över om enkäten spridits mer i vissa nätverk än i andra. Vid tolkning av resultaten måste man hålla i minnet att urvalet kan vara snett på olika vis så att vissa grupper av människor är överrepresenterade i materialet jämfört med andra. När det gäller en enkät om språk, är t.ex. chansen stor att de som väljer att fylla i enkäten är mer språkintresserade än befolkningen i allmänhet. För en folklingvistisk studie uppstår också problemet att bedöma om deltagarna uppfyller kriteriet för ”icke-språkvetare”. I enkäten ingick frågan *Yrke* men eftersom många valde att ge titlar (t.ex. *fil.mag.*) i ställe för yrkesbeteckningar blev det omöjligt att utesluta språkvetare ur analysen.

Sammanlagt 129 personer skickade in enkätsvar. Antalet komplett ifyllda enkäter är alltså inte så stort, men fyller ändå pilotstudiens syften. En miss i enkätens uppbyggnad gjorde också att antalet inskickade svar blev färre än antalet komplett ifyllda enkäter. Vid den tidpunkten då enkäten skapades var det inte möjligt att lägga in Facebook- och Twitter-ikoner på den allra sista sidan i enkäten, dvs. den sida som deltagarna ser efter att de tryckt på *Skicka*, utan man var tvungen att lägga ikonerna senast på den nästsista sidan.³ Deltagare som valde att rekommendera enkäten vidare genom att klicka på ikonerna leddes alltså bort från själva enkäten innan de hade tryckt på *Skicka*. I själva verket svarade 189 deltagare på alla frågor i enkäten, men bara 129 personers svar finns tillgängliga för analysen.

Ett antal personer deltog direkt under fredagen den 29 november, medan det största antalet deltagare kom dagen därpå. Under söndagen var deltagandet lågt, men steg igen på måndag och tisdag. Fr.o.m. onsdagen sjönk antalet deltagare per dag drastiskt. Efter den första veckan och fram till årsslutet deltog bara några enstaka personer. Enkätens egentliga livstid var alltså bara en vecka, vilket är det normala för webbenkäter (personlig kommunikation med reporter Alexander Uggla, Yle). Antalet personer som började fylla i enkäten men inte skickade in den var konstant större än det faktiska antalet inskickade svar. I synnerhet under de två första dagarna var antalet deltagare som avbröt mycket stort, vilket kanske beror på att många klickade på länken för att se vad det handlade om, men eventuellt valde att

relativt litet – vid tidpunkten ca 60 vänner på Facebook och färre än 10 följare på Twitter.

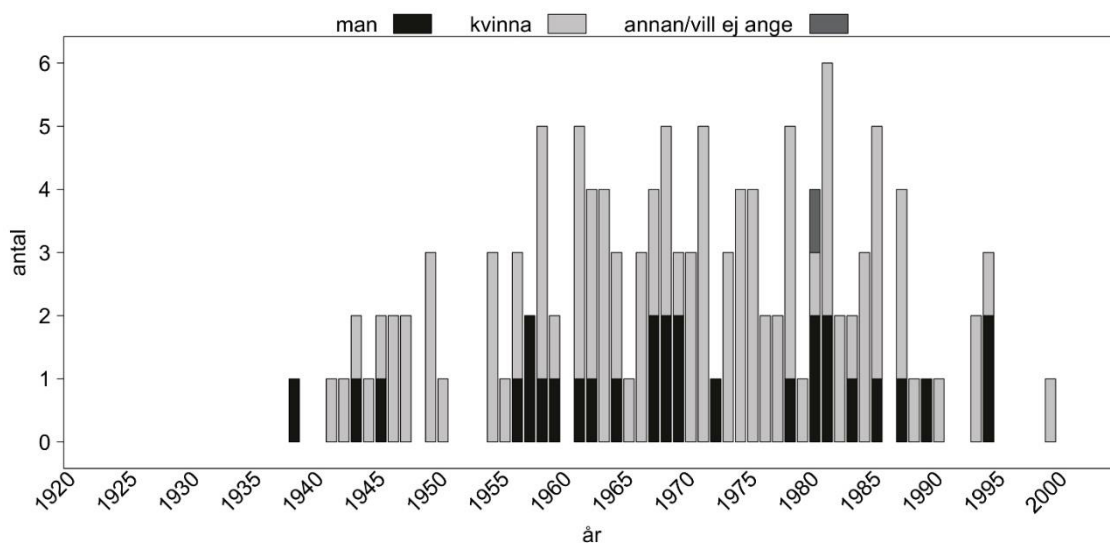
³ Detta har senare ändrats så att det går att lägga in sociala medier på den allra sista sidan.

återkomma till enkäten senare med mera tid. Som sagt var det ändå många deltagare som i själva verket svarade på alla frågor utan att skicka in resultaten.

Figur 1 visar deltagarnas fördelning enligt ålder och kön. Av deltagarna är de flesta födda på 60-, 70- och 80-talen. Yngre deltagare skulle eventuellt kunna nås bättre via andra sociala medier än Facebook och Twitter.

Kön ingick bland bakgrundsuppgifterna eftersom kön ofta visar sig vara en signifikant variabel i språkundersökningar. För att ändå inte tvinga deltagarna till en dikotomisk kategorisering eller till att överhuvudtaget uppge kön, lades alternativet ”annan/vill ej ange” till som en tredje kategori. Av de personer som skickat in enkäten har endast en enda valt denna kategori. Ser man på fördelningen mellan män och kvinnor, dominerar kvinnorna. Cirka 77 procent av deltagarna är kvinnor medan cirka 22 procent är män.

I bakgrundsdelen ombads deltagarna att uppge såväl nuvarande bostadsort som uppväxtort(er). Bostadsorterna preciserades på kommunnivå i en rullgardinsmeny. Deltagarna kunde ge så många uppväxtorter de ville. Fördelningen på olika bostads- och uppväxtregioner ses i tabell 1. Vid fler än en uppväxtregion är dessa separerade med bindestreck.

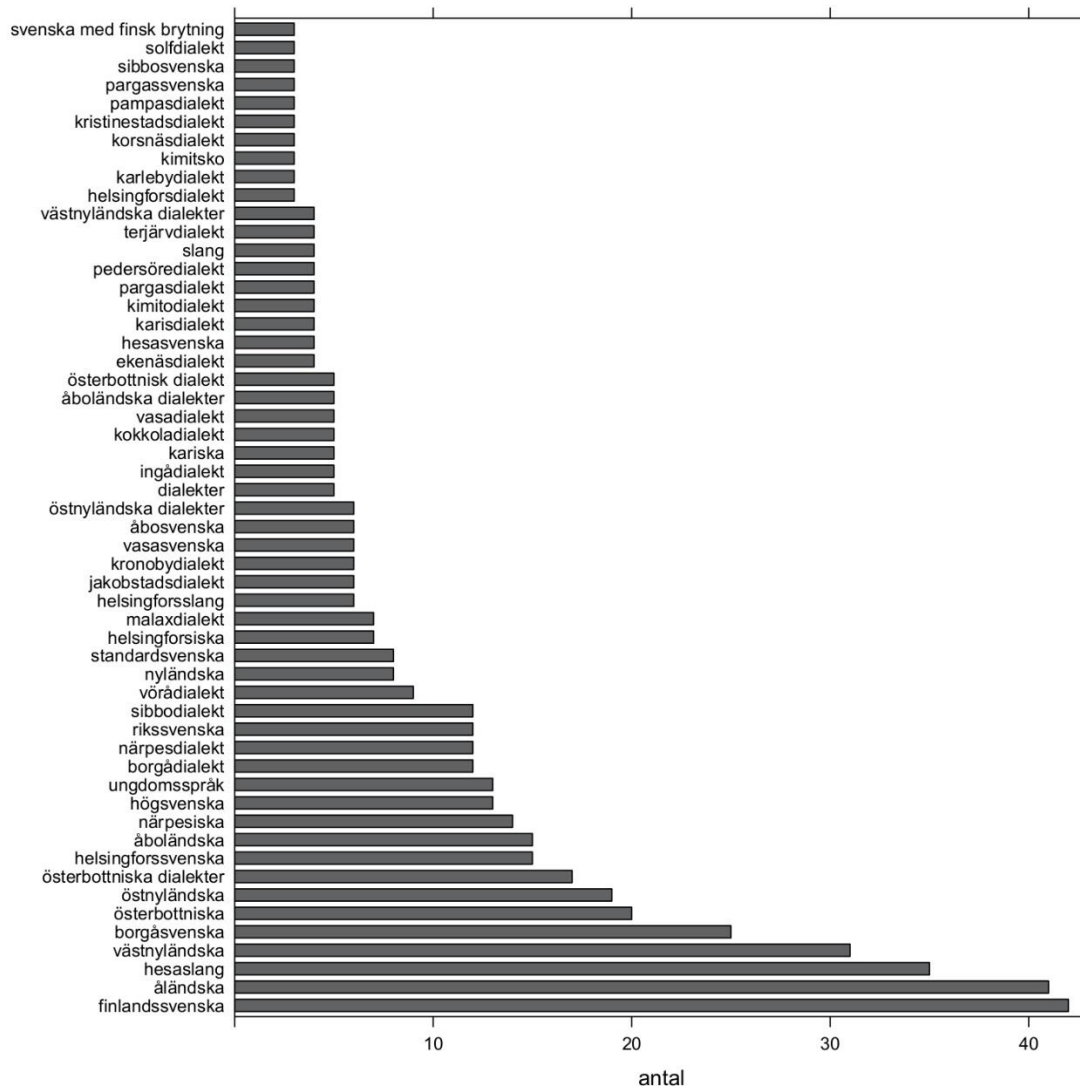
Figur 1. Antalet deltagare fördelat på ålder och kön.

Tabell 1. Deltagare enligt uppväxtort (rader) och bostadsort (kolumner). HR = Helsingforsregionen (dvs. Helsingfors, Esbo, Grankulla, Vanda), NL = Nyland förutom HR, ÅB = Åboland, ÅL = Åland, ÖB = Österbotten, FI = övriga orter i Finland, SV = Sverige, annan = andra länder än Finland och Sverige.

	HR	NL	ÅB	ÅL	ÖB	FI	SV	annan	summa
HR	24	2	2	0	0	0	0	2	30
NL	6	17	3	1	1	1	3	2	34
ÅB	1	0	4	1	0	0	1	0	7
ÖB	6	1	7	0	16	1	1	3	35
FI	1	1	1	0	0	1	0	1	5
SV	1	0	1	0	0	0	3	0	5
HR-NL	1	1	1	0	1	1	0	0	5
HR-ÅB	0	0	2	0	0	0	0	0	2
HR-FI	1	0	0	0	0	0	0	0	1
HR-SV	1	0	0	0	0	0	0	0	1
NL-ÖB	1	0	0	0	0	0	0	0	1
ÅB-SV	0	0	0	0	0	1	0	0	1
ÅB-FI	0	0	0	0	0	1	0	0	1
ÖB-SV	0	0	0	0	0	0	0	1	1
summa	43	22	21	2	18	6	8	9	129

Ungefär hälften av deltagarna är bofasta, i den meningen att de är uppvuxna inom samma region där de bor (även om de kan ha bytt bostadsort inom regionen). Ungefär lika många har följaktligen bott i flera olika områden. Detta innebär att en stor del av deltagarna antagligen kommit i kontakt med flera olika språkliga varieteter. Samtidigt komplicerar detta en regionvis tolkning av resultaten eftersom grupperna blir relativt små om man gör en indelning enligt både bostads- och uppväxtregion.

De största grupperna av deltagare är uppvuxna och/eller bosatta i antingen Helsingforsregionen, Nyland, Åboland eller Österbotten. Åländska deltagare nåddes inte av enkäten utan saknas nästan helt i materialet. Ett mindre antal deltagare är uppvuxna eller bosatta antingen på finskspråkiga orter i Finland eller i Sverige. Några deltagare bor utanför Finland och Sverige.

Figur 2. De mest frekvent nämnda varieteterna ordnade enligt frekvens.

3. Varieteter

Ett av huvudsyftena med enkäten var att få veta vilka benämningar finlandssvenskar använder om olika språkvarieteter. Frågan som var avsedd att ge svar på detta lydde:

Vilka olika sätt att tala svenska i Finland har du kommit i kontakt med? Du kan ge både breda kategorier (t.ex. finlandssvenska, ungdomsspråk, åboländska) och/eller mer specifika (t.ex. Borgåsvenska, Hesaslang, Vördialekt). Du måste fylla i **minst ett** alternativ för att kunna gå vidare.

Exemplen har säkert i viss utsträckning påverkat de svar som gavs. När enkäten skapades övervägdes detta noga. Eftersom svaren på just denna fråga återanvändes i senare frågor i enkäten för att elicitera attityder, var det särskilt viktigt att tydliggöra att svaren helst skulle ges i form av substantiv som representerar varietetbeteckningar. Detta var enklast att uppnå med exempel. Samtidigt var exemplen tänkta att inspirera deltagarna att tänka på olika slags variation i språket.

Det fanns tio tomma textboxar där deltagarna kunde fylla i olika fritt formulerade svar på frågan. Dessutom fanns det möjlighet att ange att man ville ge ännu fler svar än tio, vilket öppnade en ny sida i enkäten; ingen utnyttjade denna möjlighet. För att kunna fortsätta deltagande var man tvungen att ge minst en varietet i detta skede. Deltagarna fyllde i medeltal i 5,6 av de tio svarsfälten, med en standardavvikelse på 2,6. Sammanlagt gav deltagarna 326 olika varieteter som svar på frågan. Figur 2 visar de oftast nämnda varieteterna enligt frekvens. Varieteter som nämnts av minst tre deltagare visas i figuren.⁴

Den ovannämnda frågan följdes i enkäten av frågan *Vad talar du själv?* Även i svaren på denna fråga kunde man utläsa vilka benämningar finlandssvenskar använder för olika varieteter. Deltagarna fick följdfrågor om högst tre slumpmässigt valda varieteter av dem som de själva uppgett. Följdfrågorna hade två syften. Dels att elicitera stereotypier (avsnitt 4 nedan), dels att få närmare beskrivningar av varieteteten i fråga. För det senare syftet lydte följdfrågan *Var/När talas [varietet]? Vem talar [varietet]?*

3.1 Lokala beteckningar

Språkvarieteter på mindre orter kallas av deltagarna oftast [*ortnamn*]*dialekt* (t.ex. *sofkdialekt*, *kimitodialekt*, *ingådialekt*). Också språket i österbottniska städer kallas ofta *dialekter* (*kristinestadsdialekt*, *jakobstadsdialekt*, *kokkola-dialekt*). För närpesdialekten används förutom just *närpesdialekt* ganska ofta även *närpesiska* – det senare används dock oftare av personer som inte är bosatta eller uppvuxna i Österbotten än av österbottningarna själva.

Avledning med *-ska* för det lokala språket verkar vara en sydfinländsk typ och används i någon utsträckning för varieteter som t.ex. *helsingforsiska*, *kariska* och *kimitsko*.

⁴ Deltagarna har använt både initial versal och initial gemen i svaren. För att skrivsättet inte ska påverka beräkningen har alla versaler omvandlats till gemener. Dessutom har rena stavfel, särskrivningar, användning av bindestreck etc. korrigerats (t.ex. *nylenska* > *nyländska*, *vöro-dialekt* > *vörådialekt*).

För språket i Vasa och i de sydfinländska städerna används både *-svenska* och *-dialekt*. Språket i Åbo kallas oftast *åbosvenska* med bara enstaka belägg på *åbodialekt*. För språket i Helsingfors dominerar *hesaslang*, vilket säkert beror på att detta var ett av exemplen i instruktionstexten. Förutom detta används *helsingforssvenska* eller *helsingforsiska* och även varianterna *helsingforsslang* och *hesasvenska*. Enstaka exempel på *helsingforsdialekt/hesadialekt* finns också. För varieteterna eller varieteterna i Vasa används både *vasadialekt* och *vasasvenska* i ungefär lika stor utsträckning och några enstaka deltagare nämner *vasaslang*.

Enligt Rabb (2014) tenderar vasabor som talar relativt standardnära att kalla sitt språk för *vasasvenska* medan vasabor med ett mer dialektalt uttal kan använda *vasadialekt* eller *vasaslang* om sitt modersmål. Efterlederna *-dialekt* och *-svenska* har alltså olika konnotationer. På samma vis har de olika benämningarna för språket i Helsingfors säkerligen också olika konnotationer. Eftersom *hesaslang* nämndes av många deltagare är det också många som har fått följdfrågor om denna varietet. Av svaren på följdfrågorna kan man utläsa att en del deltagare med *hesaslang* avser dagens ungdomsspråk där ett stort antal finska ord och uttryck används, medan andra tänker på äldre generationers slang. Trots att samma benämning används kan associationerna alltså vara olika.

För språket i Borgå dominerar *borgåsvenska* – vilket precis som för Helsingfors del, antagligen beror på att *borgåsvenska* ingick i instruktionstexten – men varianten *borgådialekt* används också av många deltagare. För Ekenäs och Karis används oftast efterleden *-dialekt*, men även *-svenska* och avledningen *-ska* förekommer (*-ska* i synnerhet för Karis del). För språket i Pargas används både *pargassvenska* och *pargasdialekt*.

Efterleden *-språk* förekommer i några få fall – t.ex. för språket i Karleby som kallas *grundsprååtsi*. Efterleden *-språk* är egentligen vanlig i österbottniska dialekter och det kan verka förvånande att så få deltagare använder denna efterled. En tänkbar orsak är att det handlar om en skriftlig enkät. Ordet *språk* i bestämd form har norrländsk förmjukning i österbottniska dialekter, där bestämd form används även i obestämd kontext. Uttalet är då [språ:tje, språ:tsi] o.dyl. Att skriva ut ordet med standardspråklig stavning kan kännas främmande, vilket bekräftas av att de flesta av de få personer som använder denna efterled har använt en ljudenlig, dialektal stavning.

Några deltagare skrev bara in ortnamn i svarsfälten. Också på frågan *Vad talar du själv?* svarade ett fåtal deltagare med ortnamn. Svaren kunde då lyda *Blandat Sibbo och Borgå* eller *närpes blanda med korsholm*. Efterleden *-mål* används av ett fåtal deltagare.

3.2 Regionala beteckningar

Med regionala varieteter avses här beteckningar som har en större geografisk räckvidd än det lokala. Den vanligaste regionala beteckningen är *åländska*, som används av deltagare från alla regioner. Eftersom inga ursprungliga ålänningar finns bland deltagarna går det ändå inte att veta om även ålänningar anser att man kan använda den övergripande beteckningen *åländska* för den svenska som talas på Åland.

För Österbottens del kan man konstatera att användningen av regionala beteckningar inte verkar vara särskilt aktuell för österbottningarna själva. Beteckningen *österbottniska* nämns visserligen ofta, men inte av dem som själva bor i Österbotten. Även andra beteckningar som syftar på Österbotten som helhet förekommer (t.ex. *pampasdialekt*, *pampesiska*, *österbottnisk dialekt*), men inte heller dessa används av österbottningarna själva. Varieteterna *sydösterbottniska* respektive *nordösterbottniska* finns belagda en enda gång bland svaren hos en nyländsk informant.

Åboländska fanns nämnt i instruktionstexten, vilket kunde ha förväntats ge ett högt antal svar (jämför *hesaslang* och *borgåsvenska* ovan). Ändå ges denna beteckning inte särskilt ofta av deltagarna. Om detta beror på att termen inte känns relevant eller att deltagarna helt enkelt inte så ofta kommit i kontakt med personer från Åboland går inte att veta. Man kan dock konstatera att även personer med rötter i Åboland själva använder termen (i motsats till österbottningar om *österbottniska*), vilket kanske något försiktigt kan tolkas som att (en del) åbolänningar ändå har en känsla att det finns ett åboländskt regionalt språk som skiljer sig från t.ex. *nyländska* och *österbottniska*.

Nyland är det enda landskapet där det är tydligt att man uppfattar att det finns språkliga varieteter med en geografisk räckvidd större än det lokala men mindre än hela landskapet. Både *västnyländska* och *östnyländska* används flitigt, och detta inte minst av nylänningarna själva; även om den ”egna” varieteten i den bemärkelsen att personer från västra Nyland nämner *västnyländska* och personer från östra Nyland *östnyländska*. Begreppet *nyländska* används däremot inte av nylänningar, utan framför allt av österbottningar. Av beskrivningarna i följdfrågan kan man utläsa att *västnyländska* talas ungefär från Sjundeå västerut, medan *östnyländska* talas från Sibbo österut. För det som talas däremellan (Kyrkslätt, Esbo, Grankulla, Helsingfors, Vanda) framkommer däremot ingen samlande benämning. Olika beteckningar med förleden *Helsingfors* eller *huvudstad* förekommer, men beteckningar som skulle omfatta ”huvudstadsregionen” nämns knappt alls.

Användningen av regionala benämningar visar på den allmänna tendensen hos människor att vara bättre på att uppfatta skillnader inom den egna gruppen än hos utgrupper (s.k. utgruppshomogenitet, Pennington 2000:104ff., Bordens & Horowitz 2002:152ff.; jfr Preston 1999:xxxiv). Benämningen *nyländska* används främst av österbottningar medan nylänningarna själva skiljer mellan språkbruket i östra Nyland, västra Nyland och Helsingfors(regionen) och också stads- eller bymål inom dessa områden. På samma sätt använder nylänningarna benämningen *österbottniska* medan österbottningarna själva inte använder en sådan övergripande benämning utan skiljer mellan de olika stads- och bymålen.

3.3 Standardspråk och finlandssvenska

Det allra vanligaste svaret på frågan om vilka olika varieteter man kommit i kontakt med var *finlandssvenska*, vilket nog beror på att denna benämning utgjorde ett av exemplen vid frågan. För finlandssvenska var det särskilt intressant att se på svaren på följdfrågan *Var/När talas finlandssvenska? Vem talar finlandssvenska?* Av deltagarna fick 21 följdfrågor för varieteteten finlandssvenska och 12 valde att besvara frågan. Antalet är inte särskilt stort, men om man kombinerar dessa svar med svar på frågan *Vad talar du själv?* får man ändå en uppfattning om hur finlandssvenska används. Här kan man urskilja tre olika definitioner:

- Finlandssvenska är synonymt med det finlandssvenska standardspråket. Detta understryks av att flera av dem som säger sig tala mer än en varietet av svenska i flera fall nämner en lokal dialekt plus finlandssvenska. Några nämner som svar på följdfrågan att finlandssvenska talas i ”officiella sammanhang”.
- Finlandssvenska talas av de finlandssvenskar som ”saknar dialekt”. Flera stadsbor, i synnerhet nylänningar, svarade kort och gott ”finlandssvenska” på frågan om vad de själva talar. Också i svaren på följdfrågan nämns att finlandssvenska talas i städer eller av personer som saknar dialekt.
- Finlandssvenska är ett samlingsbegrepp för all svenska som talas som modersmål i Finland (och delvis också av finskspråkiga som lärt sig tala svenska i Finland). Denna definition gavs av flera av dem som svarade på följdfrågan och vissa skrev explicit att alla olika dialekter som talas i Finland är en sorts finlandssvenska.

De tre alternativen är inte helt förenliga. I synnerhet definitionen av finlandssvenska som synonymt med ett finlandssvenskt standardspråk är inkompatibel med synen att finlandssvenska omfattar alla varieteter av svenska som talas som modersmål (eller främmande språk) i Finland. Det ligger kanske närmast till hands att se finlandssvenska som ett paraplybegrepp, som kan användas på olika sätt beroende på vilket perspektiv man har. Den som talar en dialekt har möjlighet att ännu närmare precisera vilken typ av finlandssvenska det är man talar genom att använda namnet på en dialekt, medan det för personer som talar en standardnära varietet (dvs. dem som bor i större städer) är naturligt att bara använda finlandssvenska om sitt eget språk.

Vilka övriga benämningar används då specifikt om standardspråket? Förutom finlandssvenska förekommer *högsvenska*, *standardsvenska* och ett fåtal *standardfinlandssvenska* bland svaren. Svaret *högsvenska* har getts särskilt ofta av nyländska informanter som inte kommer från Helsingforsregionen, men finns även i de andra informantgrupperna. *Standardsvenska* är totalt sett mindre vanligt än *högsvenska*, men skillnader i det relativa förhållandet förekommer mellan regionerna. Även *rikssvenska* förekom bland svaren hos flera deltagare, men med detta avses antagligen svenskan i Sverige eftersom rikssvenska allmänt används som synonymt till *sverigesvenska* av finlandssvenskar.

Sammantaget verkar det som att finlandssvenskar saknar en gemensam entydig benämning på ett finlandssvenskt standardspråk samtidigt som man verkar vara ense om att ett sådant existerar. Att ordet *finlandssvenska* används i rätt olika betydelser är kanske också delvis en konsekvens av att en annan entydig och gemensam beteckning för standardspråket saknas.

3.4 Övriga varieteter och samlingsbegrepp

Som övriga varieteter har jag räknat övriga typer av varieteter som saknar klar geografisk koppling. För att få deltagarna att tänka också på denna typ av varieteter fanns *ungdomsspråk* med som exempel i instruktionstexten. Förutom just *ungdomsspråk* gav detta resultat som *slang*, *blandspråk*, *skolsvenska*, *svenska med brytning* etc. De flesta av dessa gavs bara av enstaka deltagare. De vanligaste av dessa var olika benämningar på svenska med brytning, i flera fall specificerat som ”svenska med finsk brytning”.

Som samlingsbegrepp har jag räknat svar av typen *österbottniska dialekter*, dvs. svar i plural form där man kan utgå från att informanten inte syftar på en specifik varietet utan flera olika dialekter. Av dessa har *österbottniska dialekter* getts av flest informanter, men också *åboländska*

dialekter, västnyländska dialekter och *östnyländska dialekter* förekommer. Däremot är det bara två som nämner *nyländska dialekter*, så för Nylands del verkar det vara naturligt att skilja mellan öst och väst. Vissa deltagare skrev också enbart *dialekter*.

3.5 Eget språk

Vid frågan *Vad talar du själv?* fanns ett större öppet svarsfält där man fritt kunde formulera sitt svar. Här gav en del deltagare en enda varietet som svar, medan andra gav flera olika varieteter eller närmare preciseringar antingen av själva varieteteten eller av med vem eller i vilka situationer man talar på ett visst sätt.

Deltagare bosatta och/eller uppvuxna i Österbotten gav ofta två olika varieteter som svar, medan deltagare uppvuxna i Helsingforsregionen oftast gav en enda. Deltagare uppvuxna i Nyland utanför Helsingforsregionen gav ibland en, ibland flera egna varieteter.

De nylänningar som gav en enda variant kallade denna ofta *finlandssvenska*, men även *västnyländska*, *östnyländska*, *borgåsvenska* eller bara *svenska* förekom bland dessa deltagare som enda varietet. De nylänningar som gav två varieteter gav förutom en mer lokal varietet som andra varietet ofta *finlandssvenska* eller *högsvenska*.

Svaren från Österbotten utgörs ofta av en lokal dialekt plus en standard-svensk varietet (*högsvenska/finlandssvenska/standardsvenska*), vilket vittnar om en utbredd bidialektalitet i Österbotten.

Flera deltagare beskriver också sitt eget språk som en blandning av olika dialekter eller som *finlandssvenska/högsvenska/standardsvenska* med inflytande från olika håll. Svaren på denna fråga gav alltså en mer nyanserad bild av den språkliga variationen än vad frågan om vilka varieteter man kommit i kontakt med gav, och visade att den språkliga verkligheten inte entydigt kan delas in i varieteter utan att det ofta kan handla om nyansskillnader. Här är några exempel på svar där modifieringar getts:

- Standardfinlandssvenska med österbottniska och rikssvenska drag
- En ”uppsnyggad” version av västnyländska :)
- Finlandssvenska med Helsingforspåverkan, dock inte ”skillnadska”
- standardfinlandssvenska eller finlandssvenska med inslag av Borgådialekt

4. Stereotypier

En av följdfrågorna som deltagarna fick för högst tre slumpmässigt valda varieteter av de varieteter som de själva uppgett lydde *Vilka egenskaper förknippar du med personer som talar [varietet]?* Som svarsfält fanns två något större textutor med rubrikerna *positiva* respektive *negativa*. Målet med frågan var att få en bild av vilka stereotypier och attityddimensioner som är relevanta i den finlandssvenska kontexten.

Svarsfälten var indelade i ett fält för positiva egenskaper och ett för negativa, eftersom attityddimensionerna oftast består av adjektiv som bildar motpoler. Indelningen var tänkt att sporra deltagarna till att också tänka i negativa termer, eftersom negativa egenskaper kanske annars helt hade undvikits i en strävan att vara politiskt korrekt.

Ett antal deltagare kände sig klart provocerade av frågeställningen och upplevde den som politiskt inkorrekt eller socialt besvärande.⁵ Detta var egentligen också att vänta. Inom språkvetenskapen har *matched* och *verbal guise*-paradigmen (Lambert 1960, Garrett 2010) utvecklats för att minska det sociala obehag personer kan känna inför att öppet meddela sina sociala stereotypier. I synnerhet personer med bakgrund i språkvetenskap eller skolundervisning upplevde frågan svår och vissa lät bli att svara på frågan, vilket var enkelt för deltagarna att göra eftersom frågan inte var obligatorisk i enkäten.

Flera deltagare skrev i alla fall in olika adjektiv eller andra beskrivningar i svarsfälten. För att enklare kunna systematisera resultaten omvandlade jag i så stor utsträckning som möjligt svaren till olika adjektiv.⁶ Omvandlingarna kunde se ut så här:

- humor > humoristisk
- med fötterna på jorden > jordnära
- skvallrar > skvallrig
- svåra att förstå > svårförståbar

⁵ Detta framkom dels av svaren på frågan, dels i kommentarerna som deltagarna kunde ge i slutet av enkäten.

⁶ Detta gjordes också för att ett syfte med pilotstudien var att testa vilken typ av adjektiv som kunde vara relevanta i en kommande verbal guise-studie i en finlandssvensk kontext.

Figur 3. Positiva stereotypier.

Figur 4. Negativa stereotypier.

Tabell 2. Adjektiv enligt dimension. Egenskaper som nämnts av minst tre deltagare ingår.

	positivt	negativt
värme, solidaritet, attraktivitet	<i>glad, trevlig, humoristisk, jordnära, vänlig, positiv, ärlig, genuin, pålitlig, rejäl, redig, rolig, rakryggad, trygg, varm, snäll, skämtsam, äkta, hjälpsam</i>	<i>högfärdig, inskränkt, ytlig, snobbig, knutpatriotisk, exkluderande, överlägsen, dryg, arrogant</i>
kompetens, status, superioritet	<i>bildad, högutbildad, artig</i>	<i>obildad, slarvig, enkel, lågutbildad</i>
dynamik	<i>självssäker, företagsam, ungdomlig, kreativ, nyfiken</i>	<i>tråkig, långsam</i>
socialitet	<i>öppen, utåtriktad, pratsam, social</i>	<i>inåtvänd</i>
direkt språkrelaterade	<i>identitet, hemvant, identifierbar, lättförståbar</i>	<i>svårförståbar, språkblandning (finska)</i>
övriga	<i>stolt, lantlig, lugn, arbetsam, lättillgänglig</i>	<i>lantlig, bondig, envis, skvallrig, religiös, livetbästmmentalitet, omedveten, stolt, högljudd</i>

Figur 3 visar de vanligast positiva egenskaperna och figur 4 de vanligaste negativa egenskaperna som nämndes av deltagarna. I figurena ingår egenskaper som nämnts av minst två deltagare. Ju fler deltagare som nämnt en egenskap, desto större är texten. Antalet positiva egenskaper är klart större än antalet negativa. Tabell 2 är ett försök till systematisering av svaren enligt olika attityddimensioner.

De tre första dimensionerna i tabellen (*värme, kompetens, dynamik*) ingår ofta i attitydstudier, men benämningarna som olika forskare använder har varierat. Socialpsykologer kallar oftast de två första dimensionerna för *värme* och *kompetens*, medan språkvetare har kallat dem *solidaritet* och *status*. Värmedimensionen genererade det största antalet egenskaper – både positiva och negativa – bland deltagarna, vilket speglar den universella tendensen att värmedimensionen är den kognitivt primära hos människor (Fiske, Cuddy & Glick 2007). Dynamikdimensionen har urskilts särskilt i språkvetenskapliga studier där föregångare vid språkförändringssituationer kan upplevas som dynamiska (Grondelaers & Kristiansen 2013).

En fjärde dimension urskildes som jag här har kallat *socialitet*. Påfallande många deltagare nämnde någon av dessa egenskaper. Orden bildar ett klart motsatspar *utåtriktad–inåtvänd*. Stereotypier som har med socialitet att göra verkar alltså vara vanliga bland finlandssvenskar och har kanske att göra med att finskspråkiga ofta uppfattas som mer slutna och inåtvända än svenskspråkiga. Även i en studie av Liebkind et al. (2006) uppfattades

finlandssvenskar som bl.a. *pratsamma* och *glada* av både finlandssvenskarna själva och av finskspråkiga finländare, medan ingendera gruppen ansåg dessa egenskaper vara typiska för finskspråkiga som i stället ansågs vara bl.a. *stela*.

Egenskaper som på ett direkt sätt har med språket eller språkbruket att göra sammanfattades i en dimension för sig. Den absolut oftast nämnda negativa egenskapen var *svårförståbar*. Bland de positiva orden hittas motsatsen *lättförståbar*. Förmågan att förstå kan naturligtvis hänga samman med viljan att förstå och kan på så vis vara direkt relaterad till språkattityder. Vad som är orsak och verkan i förhållandet mellan förståbarhet och attityder är ändå omtvistat och empiriska studier har bara kunnat påvisa ett svagt samband (Schüppert, Hilton & Gooskens 2015). I folklingvistiska beskrivningar av finska dialekter i Finland har förståbarhet också visat sig vara en ofta återkommande utgångspunkt. Den egna dialekten anses vara enkel och tydlig i förhållande till andra dialekter, men även avståndet till standardspråket är avgörande för den upplevda förståbarheten (Mielikäinen & Palander 2014: 81–84). Av enkätdeltagarna användes *svårförståbar* framför allt om olika österbottniska dialekter, som också rent språkligt skiljer sig mer från standardspråket än vad sydfinländskt talspråk gör (se t.ex. Ivars 2003, Leinonen 2015).

Bland de negativa egenskaperna förekommer också flera svar av typen ”Det är mycket finska ord inblandade i språket”, ”blandar lätt in finska uttryck”. Att använda finska ord när man talar svenska upplevs alltså klart negativt av många. Denna typ av svar sammanfattades som *språkblandning (finska)*.

De övriga språkrelaterade egenskaperna har med identitet att göra och uppfattas positivt. Orden i tabellen har använts som sådana av en del deltagare, men i många fall utgör de ett-ords-förenklingar av svar av typen ”Håller starkt på sin identitet.” (> *identitet*), ”känns som hemma” (> *hemvant*) ”Klart kännetecknen på att personen i fråga verkligen bor och är uppfödd i Sibbo.” (> *identifierbar*).

Vissa av orden kunde säkert passa in i mer än en av de övergripande dimensionerna/kategorierna. Egenskaper som var särskilt svåra att kategorisera står som övriga i tabellen. Vissa av dessa står både som positiva och negativa. *Lantlig* uppfattas av vissa deltagare som någonting positivt medan andra ser det som negativt. Eventuellt kan ordet *jordnära*, som används ordagrant av flera deltagare, också ses som en positiv synonym till *lantlig*. Egenskapen *stolt* uppfattas oftast som positiv och handlar då om att man är stolt över det egna ursprunget och den egna dialekten (kunde eventuell också ha lagts in i kategorin *identitet*). Men denna egenskap kan också uppfattas negativt om man är *för stolt*. Bland de negativa orden i figur 4

märks också *svensk* och *svensksinnad*. Ofta är det de som talar åländska som anses vara *för svenska*, vilket alltså kan uppfattas negativt av andra finlandssvenskar.

Som nämnts fick varje deltagare följdfrågor om högst tre slumpmässigt valda varieteter. Deltagarna själva utgör också en mycket blandad grupp vad gäller bostads- och uppväxtort. Det är alltså mycket svårt att analysera adjektiven utifrån hur personer bosatta eller uppvuxna på en viss ort bedömer en viss varietet, eftersom varje grupp i det fallet blir mycket liten. Den varietet som nämndes oftast av deltagarna och som därmed också oftast blivit bedömd är *finlandssvenska*. Personer som talar finlandssvenska anses överlag vara *glada*, *sociala* och *öppna*.

En analys gjordes också av hur personer som talar en helsingforsvarietet (*helsingforssvenska*, *helsingforsiska*, *hesaslang* osv.) uppfattas av icke-helsingforsbor och hur helsingforsbor uppfattar andra varieteter. Språket i huvudstäder har ofta en särställning eftersom det kan finnas en nära koppling mellan standardspråket och språket i huvudstaden (Stewart 1968). Den politiska, ekonomiska och kulturella makten centreras ofta till huvudstaden och behovet av standardisering uppstår när de språkliga domänerna utvidgas från den privata sfären i samband med politiskt maktutövande, administration och utbildning (Mesthrie 2009:21). Ofta sprider sig på så vis huvudstadens språk till övriga delar av landet. De vanligaste egenskaperna som deltagare som själva varken är bosatta eller uppvuxna i Helsingforsregionen kopplar till personer som talar någon slags helsingforssvenska är *snobbig*, *högfärdig* och (*högut*)*bildad*, vilket är typiska stereotypier för invånare i huvudstäder (jfr t.ex. Grondelaers, van Hout & Speelman 2011, Mielikäinen & Palander 2014:105–106). Haapamäki & Kvarnström (2014:112) rapporterar också att åbobor har starka negativa associationer som *irriterande*, *otrevlig*, *arrogant* och *högfärdig* med helsingforssvenskan, medan helsingforsbor till stor del saknar en konkret uppfattning om åbosvenskan.

Deltagare uppvuxna och bosatta i Helsingforsregionen uppfattar personer som talar någon annan varietet än den som talas i Helsingfors som *glada*, *stolta* och *lantliga*. Flera deltagare kopplar dialekter till sommaren⁷, och ser dem som ett uttryck för lokal identitet och gemenskap. Att just ordet *sommar* återfinns i flera svar visar att många stadsbor kommit i kontakt med dialekter främst under sommaresemestrar och på så vis har dialekterna fått en positiv koppling.

⁷ Vilket också framkommer av svaren på följdfrågan *Var/När talas [varietet]? Vem talar [varietet]?*

5. Diskussion och slutsatser

Webbenkäten utgjorde en folklingvistisk pilotstudie och resultaten gav en grov bild av finlandssvenskars uppfattningar om språklig variation och attityder kopplade till denna variation. Resultaten behöver följas upp med ytterligare studier med närmare specificerade forskningsfrågor och mer balanserade deltagargrupper.

Ett av huvudsyftena var att elicitera benämningar som finlandssvenskar använder för olika varieteter – både det egna språket och andras. Frågorna som användes i detta syfte gav ett stort antal olika svar. För lokala varieteter är benämningar med *dialekt* som efterled vanligast och används över hela språkområdet. *Dialekt* används främst om det lokala språket i byar och mindre städer, men i viss mån också om språket i de större städerna.

Svahn och Nilsson (2014:27–29, 253–256) diskuterar begreppet *dialekt* och konstaterar att den äldre språkvetenskapliga definitionen av dialekt, som en varietet som skiljer sig från standardspråket på alla språkliga nivåer, inte längre är särskilt användbar för dagens språkförhållanden i Sverige och stora delar av Europa. Dialektutjämningen har på många håll nått så långt att det knappast finns några talare kvar som talar traditionell dialekt. Vid dialektutjämning bevaras främst prosodisk och viss fonologisk variation och samtidigt kan den inter- och intraindividuell variationen vara stor och leda till olika grader av *dialektalitet*. Språkvetare i olika europeiska språk har gått över till att alltmer använda *dialekt* också om urbana varieteter och varieteter med större räckvidd än det strikt lokala.

Många finlandssvenska traditionella dialekter är fortfarande väl bevarade. Det faktum att *svårförstådd* är den vanligaste negativa egenskapen många finlandssvenskar förknippar med dialektalare har jag tolkat som att många upplever det som att den dialektala variationen fortfarande försvårar kommunikationen. Samtidigt ger många av deltagarna i enkäten beskrivningar av sitt eget språk som utgör exempel på den stora interindividuell variation och varierande grad av dialektalitet som motsvarar det läge som Svahn och Nilsson (2014) beskriver för Västsverige. Många beskriver sitt eget språk som en blandning av olika dialekter, eller finlandssvenska med olika lokala nyanser. Deltagarnas bruk av efterleden *dialekt* kan också sägas spegla denna variation. Efterleden används framför allt, men inte uteslutande, om de mest lokala språkformerna. Ju större en stad är, desto mindre vanligt är det att använda *dialekt*, men det är inte uteslutet ens för Helsingfors och Åbo. När det gäller språket i de större städerna används *dialekt* eventuellt för att uttrycka graden av lokal prägel. I en studie av svenskan i Vasa har Rabb (2014) konstaterat att *vasadialekt* används av relativt dialektala talare, medan *vasasvenska* används av standardnära talare om det egna språket.

Haapamäki & Kvarnström (2014) konstaterar att åbabor har lättare att peka ut språkliga särdrag i svenskan i Helsingfors än i svenskan i Åbo och att de tenderar att klassificera helsingforssvenskan, men inte åbosvenskan, som dialekt.

Finlandssvenskarna verkar sakna en gemensam benämning för ett finlandssvenskt standardspråk. Bland enkättagarnas svar förekommer benämningar som *finlandssvenska*, *högsvenska* och *standardsvenska*. Eftersom många nämner något av dessa ord, kan man säga att finlandssvenskarna verkar vara överens om att något slags finlandssvenskt standardspråk existerar. Frågan är ändå huruvida idén om hur standardspråket låter kan vara gemensam för alla finlandssvenskar om man saknar en gemensam benämning.

Eliciteringen av stereotyper kopplade till olika varieteter av finlandssvenska gav ett stort antal adjektiv som kan inordnas i de kategorier som allmänt brukar användas vid attitydstudier. En attityddimension som framkom särskilt tydligt var socialitet; de som talar finlandssvenska upplevs i hög grad som öppna och sociala.

Helsingforsborna tilldelades många negativa egenskaper på värmedimensionen och positiva egenskaper på kompetensdimensionen av deltagare utanför huvudstadsregionen. En sådan kombination av positiva och negativa egenskaper kan tolkas som att helsingforsborna är en grupp med hög status som kan upplevas som konkurrenter av andra. Helsingforsbor har i högre utsträckning positiva associationer med utgrupperna än tvärtom. I övrigt är materialet för varierande för att kunna dra slutsatser om enskilda gruppers attityder mot varandra. Detta beror på att frågorna om stereotyper ställdes om högst tre självnämnda varieteter till varje deltagare, vilket innebär att varieteterna var olika för varje deltagare. Därtill kommer att deltagarna själva uppvisar stor variation i fråga om geografisk bakgrund.

Talare av standardspråk brukar som nämnts ofta associeras med hög status. Huruvida helsingforsbornas uppfattade höga kompetens även innebär att helsingforssvenskan upplevs som standardnorm kan denna studie inte ge något svar på. Flera forskare har tvärtemot påpekat att finlandssvenskar i andra regioner *inte* accepterar helsingforssvenskan som standardnorm (Ivars 2003, Östman & Mattfolk 2011, Haapamäki & Kvarnström 2014). Dessa forskare stödjer sig ändå på explicita språkuppfattningar, och under vissa omständigheter kan explicita och implicita attityder vara t.o.m. diametralt motsatta (se t.ex. Mattfolk 2011, Grondelaers & Kristiansen 2013). Attityders betydelse för språkproduktionen och huruvida explicita eller implicita språkattityder i högre grad styr språkbruket och språkförändringar är likaså omtvistat. På detta område behövs alltså av fler perceptuella studier och studier där explicita och implicita attityder jämförs.

En del deltagare upplevde frågorna om stereotypier som socialt besvärande. Denna typ av frågor kanske därför inte lämpar sig särskilt väl för en webbenkät, utan ur deltagarna synvinkel vore en mer kontrollerad test-situation där deltagarna i efterhand har möjlighet att ventilera sina åsikter och forskaren kan förklara syftet med undersökningen bättre. I övrigt fungerade spridningen i sociala medier väl. För att ge enkäter av denna typ längre livslängd och större regional och åldersmässig spridning kunde man med fördel posta länken i flera olika slags webbforum. En nackdel med webbenkäter är ändå alltid att det inte går att åstadkomma ett slumpmässigt urval och att man som forskare inte har kontroll över vilka befolkningsgrupper som deltar. En webbenkät kan fungera som pilotstudie, men för att testa hypoteser krävs mer kontrollerade insamlingsmetoder.

En geografisk uppdelning av deltagarna försvårades av att många har flyttat under sin uppväxttid eller i vuxen ålder. På alla orter bor individer med olika bakgrund och olika erfarenheter av språk och språklig variation. Samtidigt är just denna rörlighet typisk för det postmoderna samhället (jfr Bauman 2000) och en av de bidragande orsakerna till att språken och språkideologierna förändras.

Litteratur

- Bauman, Zygmunt. 2000. *Liquid modernity*. Cambridge: Polity Press.
- Bordens, Kenneth S. och Irwin A. Horowitz. 2002. *Social psychology*. Mahwah, N.J.: Lawrence Erlbaum Associates. 2 uppl.
- Campbell-Kibler, Kathryn. (2012). The Implicit Association Test and sociolinguistic meaning. *Lingua* 122. S. 753–763.
- Eckert, Penelope. 2012. Three waves of variation study: the emergence of meaning in the study of sociolinguistic variation. *Annual Review of Anthropology* 41. S. 87–100.
- Fiske, Susan T., Amy J. C. Cuddy och Peter Glick. 2007. Universal dimensions of social cognition: warmth and competence. *Trends in Cognitive Sciences* 11. S. 77–83.
- Fiske, Susan T., Amy J. C. Cuddy, Peter Glick och Jun Xu. 2002. A model of (often mixed) stereotype content: competence and warmth respectively follow from perceived status and competition. *Journal of Personality and Social Psychology* 82. S. 878–902.
- Garrett, Peter. 2010. *Attitudes to language*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Grondelaers, Stefan, Roeland van Hout och Dirk Speelman. 2011. A perceptual typology of standard language situations in the Low Countries. I: Kristiansen & Coupland (red.) *Standard languages and language standards in a changing Europe*. Oslo: Novus. S. 199–222.
- Grondelaers, Stefan och Tore Kristiansen. 2013. On the need to access deep evaluations when searching for the motor of standard language change. I: Kristiansen & Grondelaers (red.) *Language (de)standardisation in late modern Europe: experimental studies*. Oslo: Novus. S. 10–52.

- Haapamäki, Saara och Sarah Kvarnström. 2014. Svenskan i Helsingfors och Åbo ur ett folkdialektologiskt perspektiv. I: Lindström m.fl. (red.) *Svenskans beskrivning 33*, Nordica Helsingiensia 37. Helsingfors: Finska, finskugriska och nordiska institutionen. S. 109–118.
- Ivars, Ann-Marie. 2003. Lokalt och regionalt i svenskan i Finland. Tendenser i språkutvecklingen i norr och söder. I: Akselberg, Bødal & Sandøy (red.) *Nordisk dialektologi*. Oslo: Novus. S. 51–81.
- Kristiansen, Tore. 2010. Attitudes, ideology and awareness. I: Wodak, Johnston & Kerswill (red.) *The SAGE Handbook of Sociolinguistics*. Los Angeles etc.: Sage Publications. S. 265–278
- Lambert, W. E., R. C. Hodgson, R. C. Gardner och S. Fillenbaum. 1960. Evaluational reactions to spoken languages. *Journal of abnormal and social psychology* 60. S. 44–51.
- Leinonen, Therese. 2015. Ordklasstagning av finlandssvenskt talspråk. I: *Talet lever!*, Studier i nordisk filologi 86. Helsingfors: Svenska litteratursällskapet i Finland.
- Liebkind, Karmela, Sonja Nyström, Eeva Honkanummi och Anders Lange. 2006. Svenskt och finskt som minoritet och majoritet. I: Junila & Westin (red.) *Mellan majoriteter och minoriteter*. Helsingfors: Svenska litteratursällskapet i Finland, s. 359–379.
- Mattfolk, Leila. 2011. *Finlandssvenskars åsikter om och attityder till modern språkpåverkan*. Nordica Helsingiensia 26. Helsingfors: Finska, finskugriska och nordiska institutionen.
- Mesthrie, Rajend. 2009. Clearing the ground: basic issues, concepts and approaches. I: Mesthrie, Swann, & Deumert (red.) *Introducing Sociolinguistics*. Edinburgh: Edinburgh University Press. S. 1–41.
- Mielikäinen, Aila och Marjatta Palander. 2014. *Miten suomalaiset puhuvat murteista?* Helsingfors: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Niedzielski, Nancy A. och Dennis R. Preston. 2003. *Folk linguistics*. Berlin: De Gruyter.
- Norrby, Catrin och Jenny Nilsson 2015. Enkät I: Boyd & Ericsson (red.) *Sociolingvistik i praktiken*. Lund: Studentlitteratur. S. 35–53.
- Pennington, Donald C. 2000. *Social cognition*. London: Routledge.
- Preston, Dennis R. 1999. Introduction. I: Preston (red.) *Handbook of perceptual dialectology*. Amsterdam: John Benjamins. S. xxiii–xl.
- Preston, Dennis R. 2006. Folk linguistics. I: Brown (red.) *The encyclopedia of language & linguistics*. Amsterdam: Elsevier. S. 521–533.
- Rabb, Viveca. 2014. Dialektvariation i Vasa. I: Lindström m.fl. (red.) *Svenskans beskrivning 33*, Nordica Helsingiensia 37. Helsingfors: Finska, finskugriska och nordiska institutionen. S. 372–382.
- Schüppert Anja, Nanna Haug Hilton och Charlotte Gooskens. 2015. Swedish is beautiful, Danish is ugly? Investigating the link between language attitudes and spoken word recognition. *Linguistics* 53. S 375–403.
- Stewart, William A. 1968. A sociolinguistic typology for describing national multilingualism. I: Fishman (red.) *Readings in the Sociology of Language*. Haag: Mouton. S. 531–545.
- Svahn, Margareta och Jenny Nilsson. 2014. *Dialektutjämning i Västsverige*. Göteborg: Institutet för språk och folkminnen.

- Thørgersen Jacob och Tore Kristiansen. 2006. Masketestens teori og metode. I: Kristiansen (red.) *Nordiske sprogholdninger. En masketest*. Oslo: Novus. S. 7–29.
- Östman, Jan-Ola och Leila Mattfolk. 2011. Ideologies of standardisation: Finland Swedish and Swedish-language Finland. I: Kristiansen & Coupland (red.) *Standard languages and language standards in a changing Europe*. Oslo: Novus. S. 75–82.